

Рец Віолетта Володимирівна,
курсант 4 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Ярошенко Артем Сергійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права та
процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського
державного
університету внутрішніх справ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Банк є головною складовою фінансово-кредитної системи. Якщо звернутися до етимологічного словника, то слово «банк» походить з італійської мови і перекладається як «стіл». Саме за цим столом стояли міняйли і проводили обмін товарів або монет більшого номіналу на свої монети, які були розкладені на цьому столі в різних ємностях або мішках. Якщо міняйло ставав банкрутом, тобто до нього втрачали довіру, то стіл, на якому він розкладав монети, розбивали зі словами *banco rotto*. Від цього і походить слово «банкрут», тому що словосполучення італійською мовою співзвучне із аналогічним словом українською мовою. У російській мові це слово з'являється з 1707 року, і вже з XIX століття, з розвитком товарно-грошових відносин на території України, поступово приходять до вокабуляру українців [1].

Сьогодні науковці не мають чіткої позиції стосовно періоду виникнення банківських установ. Одні вважають, що виникнення кредитно-банківських установ пов'язано із Італією XIV-XV століть, тому що вона у цей період була центром світової торгівлі, а розвиток банківської системи припадає на значно пізніші часи, коли з'являються великі капіталістичні підприємства і зростає потреба у проведенні кредитних операцій або формування рахунків тощо. Друга група вчених схиляється до того, що банки, а точніше їх прототипи, виникли ще до нашої ери. Це аргументується тим, що у Стародавньому Вавилоні та Єгипті практикувалася вкладна операція: приймання внесків і сплата за ними відсотків. Згадування про перші кредитні операції належать до VI ст. до н.е [1].

Незважаючи на таку неоднотайність у дослідженні генези банківських установ серед науковців, варто підкреслити, що банки виникають задовго до появи перших форм виробництва і їх поява пов'язана із жвавим розвитком товарно-грошових, товарно-обмінних і кредитних відносин. Крім того, найпершим і найбільш стабільним банком на теренах Європи, слід вважати Англійський банк, який розпочав свою діяльність у 1694 році. Він створив пропозицію кредиту в банківських білетах.

Центральним інститутом у банківській діяльності можна вважати комерційні банки, тому що їх ефективна діяльність є запорукою економічного розвитку держави. Результативність роботи даного банку залежить від раціонального вибору організаційно-правової структури. Однак вона також залежить від ряду факторів, серед яких:

- розмір банку;
- види операцій та їх масштабність;
- обсяги зовнішньоекономічної діяльності;
- форма власності [2, с. 107-108].

Сьогодні в Україні найбільшу питому вагу становлять універсальні банки, серед них і універсальні комерційні банки. Не існує двох аналогічних організаційно-правових форм у двох банківських установах, проте є структурні складові, які є обов'язковими для кожної даної установи. Загальну структуру комерційного банку можна розділити на два великі сегменти: структури органів управління та функціональних підрозділів і служб банку [2, с. 107-108].

Що стосується органів управління, то вони наділені класичним функціоналом, тобто забезпечення безперебійного ефективного керівництва комерційною діяльністю банку, яке здійснюється з метою виконання його функцій. До органів управління комерційного банку належать:

- загальні збори акціонерів (учасників). Колегіальний орган, який збирається класично один раз на рік для вирішення важливих стратегічних питань, які стосуються визначення напрямів діяльності фінансової установи, доповнення або зміни статуту, розподілу прибутку тощо;
- спостережна рада банку. Колегіальний орган, який обирається із представників засновників та акціонерів банку і здійснює загальне керівництво банком і період між загальними зборами учасників;
- правління (рада директорів) банку на чолі з головою [3, с. 396-401].

Поряд з цими органами існує контролюючий орган – ревізійна комісія, який здійснює контроль за дотриманням законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку України, розгляд звітів зовнішніх та внутрішніх аудиторів, внесення до розгляду питань, які входять до компетенції ревізійної комісії.

Стосовно функціональних підрозділів, то основним підрозділом, який здійснює банківські операції та обслуговування клієнтів, є департамент банку. Такими департаментами в комерційному банку можуть бути:

департамент прогнозування діяльності банку; маркетингу і зв'язків зі клієнтурою; кредитний та валютний департаменти; департамент депозитних операцій; розрахунково-касового обслуговування тощо.

До організаційної структури банку відносять також різноманітні служби, зокрема:

- відділ кадрів;
- відділ безпеки;
- адміністративно-господарський відділ;
- юридичний відділ;
- ревізійний відділ (служба внутрішнього аудиту);
- бухгалтерія;
- відділ впровадження і експлуатації ЕОМ [2, с. 110].

Звертаючи увагу на менеджмент банків, варто підкреслити, що в організаційній структурі банки все частіше звертаються до департаменталізації, тобто створення підрозділів за основними напрямками роботи та визначення їх функціоналу. У вітчизняній банківській системі найпоширенішими залишаються дивізіонально-регіональні структури, утворені за місцем розміщення філій банку. Основна мета такого підходу полягає в забезпеченні адекватної реакції на зміни зовнішнього середовища завдяки чіткому визначенню відповідальності, орієнтації на реалізацію маркетингової політики, урахуванню специфіки регіону.

Останнім часом у банках поширилася дивізіональна департаменталізація, орієнтована на споживача. На нашу думку, такий підхід до організації структури комерційних банків є найбільш вдалим, тому що він дозволяє розділяти клієнтів обслуговування на категорії. Такий підхід є зручним не тільки для установи, але й самих клієнтів.

Отже, банківські відносини з'явилися досить давно, вони виникли із перших відносин товарного обміну або кредиту. Досліджуючи становлення банків в ретроспективі слід зауважити, що фінансово-кредитна система не відразу набула сучасного вигляду, пройшовши трансформацію від найпростіших до надскладних фінансових операцій сьогодні. Варто зауважити, що складовою банківської системи є комерційні банки, а тому дослідження теоретичних засад їх функціонування проведені багатьма науковцями. Зокрема, наукові праці стосуються організаційно-правових форм таких банків та менеджменту. Перш за все, фінансові установи повинні бути спрямовані на врахування інтересів та побажань своїх клієнтів. Саме тому у структурі комерційних банків сьогодні набуває поширення департаменталізація.

Бібліографічні посилання:

1. Теоретичні засади діяльності комерційних банків. Лекційне заняття. 2013.
URL:

<http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/gik/bs/Tema13.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).

2. Гроші та кредит. Навчальний посібник Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 370 с.
3. Приказюк Н.В. Теоретичні засади та роль інвестиційної діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка. 2011. Вип. 16. С. 396-401.

Розиєва Надія Русланівна,
курсант 4 курсу факультету
для підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Юніна Марина Петрівна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільного права та
процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПУБЛІЧНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ДЕРЖАВИ

Однією з важливих функцій держави, за Конституцією України, є соціальний захист громадян. Саме система соціальної безпеки, що ґрунтується на принципі соціальної справедливості, є одним із головних обов'язків держави і забезпечує матеріальну підтримку громадян не залежно від їхнього попереднього трудового внеску. Цей обов'язок здійснюється у формі, що залежить від рівня охоплення населення певними соціальними виплатами і доходами з одночасним врахуванням реального впливу різних політичних сил на цей процес. Кожний тип соціальної держави здатен функціонувати за умови створення відповідної фінансової системи та вироблення відповідних способів і методів фінансування соціальних програм і заходів. [1].

Управління публічними фінансами – це складова частина управління економікою, його здійснює спеціальний апарат за допомогою специфічних прийомів і методів. Пересічному громадянину складно розібратися не лише зі структурою бюджетної системи, а зі стадіями формування і використання